

DANIEL KEHLMANN

GİTMELİYDİN

2. BASKI

Çeviri: AYÇA SABUNCUOĞLU

♥ can
çağdaş

DANIEL KEHLMANN
GİTMELİYDİN

Can Çağdaş

Gitmeliydin, Daniel Kehlmann

Almanca aslından çeviren: Ayça Sabuncuoğlu

Du hättest gehen sollen

© 2016, Rowohlt Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg, Almanya

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2019

2. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: İMAK Basım Yayın Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi

Akçaburgaz Mah. 137. Sokak No: 12

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 45523

ISBN 978-975-07-3901-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750739019

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

DANIEL KEHLMANN
GİTMELİYDİN

UZUN ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren

Ayça Sabuncuoğlu

Daniel Kehlmann'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ben ve Kaminski, 2007

En Uzak Yer, 2008

Dünyanın Ölçümü, 2009

Sesler, 2010

F, 2015

DANIEL KEHLMANN, 1975'te Münih'te doğdu. Felsefe ve edebiyat bilimi öğrenimi gördükten sonra, Kant'ın "yüce" kavramı üzerine doktora yaptı. Yazıları ve denemeleri *Der Spiegel*, *The Guardian*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* gibi pek çok dergi ve gazetede yayımlandı. Öykü, roman, deneme ve eleştiri alanlarında ürün veren Kehlmann'ın yapıtları bugüne kadar pek çok ödüle değer görüldü. Yazar, 2001'den bu yana Almanya'daki çeşitli üniversitelerde konuk öğretim üyesi olarak ders veriyor. Mainz Bilimler ve Edebiyat Akademisi üyesi olan Kehlmann, Viyana ve Berlin'de yaşıyor.

AYÇA SABUNCUOğLU, 1972'de İstanbul'da doğdu. Avusturya Lisesi'ni ve Boęaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'n bitirdi. Almanca ve İngilizceden çeviriler yapıyor. Kitaplarını çevirdiği yazarlar arasında Raymond Carver, Stefan Zweig, Heinrich Böll, Franz Kafka, Joseph Conrad, Uwe Timm, Martin Walser ve Daniel Kehlmann var.

2 Aralık

Jana ve Ella iki kişilik bisikletle köy yolunda ilerliyor. Güneş pırıl pırıl, ekinler rüzgârda salınıyor, hareketli müzik. Ella gidonda, Jana kollarını açıyor, yakın çekim: Mutlulukla gözlerini kırpıştırarak güneşe bakıyor. Derken bisiklet bir taşın üzerinden geçiyor, yoldan çıkıp devriliyor. Acı dolu çığlıklar. Müzik kesiliyor, siyah ekran, jenerik. Hemen doğru tonu oturtuyor.

Burada, bu tepede yeni bir not defterine başlamam isabet oldu. Yeni çevre, yeni fikirler, yeni bir başlangıç. Temiz hava.

Geçen hafta Esther dört yaşına bastı. Artık her şey daha kolay olacak. Kimin onunla kalkacağı, kimin onu yatıracağı, kimin küçük küplerle, oyuncak trenle ya da legolarla oynayacağı meselesi hakkında sürekli tartışma çıkmadığı şimdiden fark ediliyor. Artık çok daha fazla şeyi tek başına yapabiliyor.

İki buzulun maviye çalan soğuk beyazı, altında sarp granit, sonra pusun koyu yeşil bir düzlüğe dönüştürdüğü ormanlar. Gökyüzü hafif bulutlu, bir bulut güneşin önüne geçmiş, tel tel ayrılan beyaz kenarlarının etrafında ateşten bir çember.

Kiraladığımız evin önündeki çayır ormanının kenarı-

na kadar uzanan hafif eğimli bir yamaç oluşturuyor, yüz metre ya var ya yok. Ormanda kızılçamlar, karaçamlar ve soluk renkli devasa bir söğüt ağacı. Pencereyi açtığımda rüzgârın fısıltısını duyuyorum. Başka hiçbir şey duymuyorum. Ta aşağıda küçücük evleriyle vadi uzanıyor, üç şerit tarafından boylanmasına kesilmiş: yol, nehir, demiryolu. Yukarı çıktığımız yılankavi yol ince bir kurşunkalem çizgisi gibi ikiye ayrılıyor.

Korkunç bir yolculuk bu arada. Yol dik, yanında bariyer yok, Susanna da feci araba kullanıyor. Hiçbir şey söylememek bana zor geldi. Sonra maalesef yine de bir şey söyledim ve böylece yolun geri kalanı boyunca tartıştık.

Az önce güneş, bulutun arkasından öyle bir çıktı ki, gökyüzü acı verici, göz kamaştırıcı, olağanüstü bir parlaklıkta eriyip gidiyor.

Yoksa bu metaforlar fazla mı? Güneşin hiçbir yere gittiği yok, rüzgâr bulutu ittiriyor ve elbette gökyüzü kesinlikle eriyip gitmiyor. Ama *acı verici, göz kamaştırıcı, olağanüstü parlaklıkta*, fena değil.

İstisnai bir şekilde, gerçekte internetteki fotoğraflarından daha da iyi görünen bir ev. Küf kokulu küçük bir dağ kulübesi değil, iki katlı, yeni ve minimalist, yukarıda dar bir balkon ve büyük oturma odası penceresi, belli ki mimar elinden çıkma bir ev.

ısıran parlaklık
ateşten bulut
semada ilerleyen güneş
maviye kazınmış dağlar

Sema – eski moda. Tercihen temel kelime, gökyüzü. Bir yan karakter iki kez *sema* kelimesini kullansın. Daha fazlasına gerek yok, ne olduğu anlaşılır.

Ekran aydınlanıyor, Jana alışveriş çantasıyla sokağa çıkıyor

Ben tam yazmaya devam edeceken içeri girdiler. Onlar odadayken dikkatimi veremiyorum. Şimdi halının üstünde oynuyor ve gürültü yapıyorlar, ben de çalıştığımı düşünsünler diye bir şeyler karalamaya devam ediyorum, çünkü Susanna çalışmadığımı düşünürse yine şöyle der: Sızlanmayı kes, zaten çalışmıyorsun. O yüzden habire yazıyor ve meşgulmüş gibi yapıyorum, öyleyim de zaten, çünkü sonuç olarak bütün prodüksiyon beni bekliyor.

Onu seviyorum ve başka bir hayat istemiyorum. Neden sürekli tartışıyoruz?

İşte yine. Sitem dolu bir bakışla halıdan kalktı ve o an şöyle düşündüm: Şimdi başlıyor. Gerçekten tam da söyleyeceğini bildiğim şeyi söyledi: Daha yeni geldik, hemen başlamak mı gerek, insan önce ailesiyle, falan filan.

Ama böyle, dedim, hiçbir yere varılmaz, ortaya yapıt mapit çıkmaz!

Senaryonu mu kastediyorsun?

Sorun, kelimeyi vurgulama biçimiydi. Beni en çok neyin kızdırdığını gayet iyi biliyor. Ben de tabii ki tuzağa düştüm. Senaryo yapıt değil mi, diye bağırdım, *La Strada* [Sonsuz Sokaklar], *Barry Lyndon*, bunlar yapıt değil mi?

Bunun üzerine çok sakın konuştu: Senaryo yapılan bir iştir, ama yapıt değildir. Senin ifade ettiğin gibi değil. *Yakın Dost II*, eh işte.

Günün birinde bütün bunlar hakkında bir film yazacağım. Uzun diyaloglar, birçok geri dönüş, müzik yok. Adı "Evlilik" olacak. Bu başlığı başka alan yok, şaşırtıcı şekilde serbest.

Cevap vermemeliydim, susmalıyım, böylece tartışma savuşturulabilirdi. Ama dayanamayıp ona hatırlattım: *Yapıt* değil, yapılan iş kabul ettiği o senaryolardan

gelen telifler, özellikle de *Yakın Dost* l'inki, evimizin kredi taksitlerini ödüyor, bahçeli sıra ev, ona göre çok önemliydi, çünkü sonuçta bir çocuğun bahçesi olmalı, şimdi de sıra evimiz var ve kredisi uzun zamandır ödenmedi, Esther de aslında hiç bahçede oynamıyor, ben de en başarılı filmimin ikinci bölümünü yazmazsam, o zaman taksitler ne olacak?

Bunun üzerine şöyle karşılık verdi: Söz konusu olan *Minna von Barnhelm* ya da *Kırk Testi* gibi yapmadığım sürece, komedilerime itirazı yokmuş –ben hiç üniversiteye gitmemişken, kendisinin Alman filolojisi ve klasik filolojiyi bitirdiğini bana hatırlatmak için klasiklere değinmeden duramaz–, sırf şairmişim gibi yapmak için elle yazma alışkanlığım da çekilir gibi değilmiş. Sonra bir adım geri çekilip öyle tiz bir kahkaha attı ki, ancak bir gün gelir de yetenekleri işe yaramazsa oyuncular böyle kahkaha atabilir. Öyle yapmacıktı ki, tüylerim diken diken oldu ve tam o anda sözümüz kesildi, çünkü Esther oyuncak bebeğinin kolunu kırmıştı ve avaz avaz ağlayarak yapıştırıcı istiyordu, tepede yapıştırıcıyı nereden bulalım?

Şimdi bebeğin parçalarının üzerine eğilmiş, onları sağa sola itiyor ve bir mucize bekliyorlar, ben de yazmaya devam ediyor ve bu saçmalığa yardımcı olamayacak kadar meşgul olduğum anlaşılınsı diye başımı kaldırıp bakmıyorum. Zimbirtı kırık.

Evlilik. İşin sırrı, yine de birbirini sevmek. Onsuz olmak istemezdim – oyuncu kahkahasını bile özlerdim. O da bensiz olmak istemezdi. İnsan bu arada birbirinin sinirine bu kadar dokunmasa...

Git buradan, yeter ki

3 Aralık

Dün her şeyin düzelebilmesi için, önce çocuğu yatırmak gerekti. Çocuk uyanık olduğu sürece uzlaşma asla düşünülemez. Ama sonra oturma odasının penceresinde yan yana durup dışarıdaki geceye baktık: Siyah kadife binlerce belirgin nokta, altında iki buzulun hafif bir ışık yayan ana hatları; evimizin arkasında da esaslı bir dolunay vardı herhalde, çünkü önümüzdeki yamaç beyaz ışıkla neredeyse gündüz gibi aydınlıktı.

Evi henüz tanımadığımız için yatak odasına giderken bir an yolu şaşırдық, çamaşır ve kurutma makinelerinin olduğu sandık odasına girdik. Duvara dayalı elektrikli süpürge gürültüyle yere düşünce donup kaldık ve nefesimizi tutup kulak kabarttık ama ortalık sakindi, Esther uyanmamıştı.

Slapstick,¹ dedi Susanna. Eşyanın kendi hayatı var.

Slapstick'ten hoşlanmam, dedim.

Birazcık *slapstick* fena olmaz, dedi. Göstereyim mi?

Sonra merdivenden çıkıp yatak odamızı bulduk.

1. Diyalog ve efekt üzerine değil, vücut dili ve fiziksel espri üzerine kurulu kaba komedi türü. Charlie Chaplin ile Laurel ve Hardy, bu komedi türünün en iyi bilinen temsilcileridir. (Y.N.)

Birinci bölüm boyunca ana karakterler iyice ortaya konuldu, ama buna güvenmeye gelmez, arka plan hikâyesi eklemek için ikinci bölümü kullanmak gerek.

Çocukluğa geri dönüş mü? Eski numara, geleneksel, güvenilir, ama gerçek şu ki, Jana ve Ella'nın çocukluğu hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Geçen yıl film akademisindeki öğrencilerin önünde, insanın karakterleri hakkında her şeyi, özellikle de nerede ve nasıl büyüdüklerini bilmesi gerektiğini iddia ettim, ama gerçek şu ki, sırf ders kitaplarında yazdığı için söyledim bunu. Jana ve Ella'nın çocukluğunda ne olduğu konusunda en ufak bir fikrim yok, beni ilgilendirmiyor da. İşte bu yüzden, Ella, Jana'nın sırf üst düzey maliye memuru olduğu için ayrıldığı eski erkek arkadaşından başkası olmayan yeni erkek arkadaşı taşınabilsin diye, bir önceki filmde oturduğu evinden taşınmasını rica ettiğinde, Jana'nın ne tepki vereceğini de bilmiyorum. Yakışıklı, anlayışlı ve okumuş bir adam, birkaç dil biliyor, ama Jana'nın o zamanlar inandırıcı bir şekilde açıkladığı gibi: Kim bir maliye memuruyla birlikte olmak ister ki?

Az önce tuhaf bir şey oldu.

Sonuçta Jana ne tepki verir? Aklına estiği gibi davranışını biliyoruz. Herkes birinci bölümde geçirdiği öfke krizini hatırlar, durup dururken spor hocasına onun gibi insanların aptallık kelimesine azamet kattığını söylemişti. Yine bunun gibi bir şey olması gerek, ama herkes böyle bir şeyi beklediği için farklı şekilde olmalı. En büyük sorunu kendini kontrol edememek olan Jana, birden en yakın arkadaşı tarafından en nazik ses tonuyla evden atılırsa ne olur?

Yanılmış olmalıyım.

Burada, bu tepede yeni bir not defterine başlamam isabet oldu. Yeni çevre, yeni fikirler, yeni bir başlangıç. Temiz hava.

Ötede buz mavisi dağların yükseldiği ücra bir tepede, puslu ormanlar arasındaki kiralık bir evde, *Gitmeliydin*'in anlatıcısının günlüğüne yazdığı ilk satırlar bunlardır.

Aralık ayı, Noel yakın. Çocuklu genç bir çift, bu tatil evini kiralar. Amaçları, hayatları üzerindeki baskıdan uzaklaşıp tazelenmektir. Adam senaryosunu yazacaktır; kadın ile çocuk ise onunla daha fazla vakit geçirmeyi arzu etmektedir. Fakat işler bekledikleri gibi gitmez; istemelerine rağmen dünyadan bir türlü kopamazlar. Nihayet koptuklarında ise geri dönmek için çok geçtir. Adam ile kadının evliliklerindeki kriz derinleşmiş, çocuk tuhaf hikâyeler anlatmaya başlamıştır; evde bazı eşyalar kaybolmaktadır ve sanki tüm odalar birbirinin aynıdır.

Gitmeliydin, Daniel Kehlmann'dan tekinsizi deneyimlemek üzerine küçük bir kurgu; aşk ve evlilik, kimlik buhranları ve psikozlar üzerinden kolayca kâbusa evrilen derin bir öykü. Sonsuz evrende zamanı ve mekânı kırıp gerçekliği bir labirente hapseden öyküsüyle *Gitmeliydin*, okurunu karışık, şaşırtmacalı bir döngünün içine çekiyor.

"En sevdiğim Alman romancı."
Ian McEwan, *The Sunday Times*

"Kehlmann günümüzün en parlak, okuması
en zevkli yazarlarından biri."
Jeffrey Eugenides

#tekinsiz #fantastik #metafizik #paralelgerçeklik #sonsuzevren
#zamanmekankırılması

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) canyayinlari

uzun öykü

ISBN 978-975-07-3901-9

9 789750 739019